

POSTANOWIENIE

25 czerwca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 25 czerwca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej M.S.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie

z 16 stycznia 2024 r., V Gz 138/23,

w sprawie z powództwa M.S.

przeciwko Gminie J.

o ustalenie,

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu do ponownego rozpoznania.**

Agnieszka Jurkowska-Chocyk Joanna Misztal-Konecka Krzysztof Wesołowski
(R.N.)

UZASADNIENIE

1. W pozwie z 16 września 2023 r. M.S. domagał się ustalenia – na podstawie art. 189 k.p.c. – istnienia obowiązku przekazania przez Gminę J. do Marszałka Województwa [...] wniosków z: [...] 2021 r., [...] 2021 r., [...] 2021 r., [...] 2022 r., [...] 2022 r., i [...] 2023 r., w których powód zwrócił się do pozwanej o przekazanie rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z powodu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów

w transporcie zbiorowym do wysokości poniesionej z tego tytułu straty przez operatora w bliżej określonych kwotach.

Powód wyjaśnił, że na podstawie umowy z [...] 2021 r. o świadczenie usług w gminnej komunikacji publicznej na terenie Gminy J. prowadzi działalność w zakresie przewozu osób na regularnych liniach autobusowych, a dokonując sprzedaży biletów miesięcznych i jednorazowych udziela pasażerom ustawowych ulg. W związku z tym, działając na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o publicznym transporcie zbiorowym (dalej: „u.p.t.z.”), skierował do Wójta Gminy J. wymienione wyżej wnioski o przekazanie rekompensaty. Organ uznał jednak, że skoro umowa nie przewidywała trybu składania wniosku o przyznanie rekompensaty, to rekompensata powodowi nie przysługuje i umorzył postępowanie w każdej zainicjowanej przez powoda sprawie. Na skutek zaskarżenia decyzji Wójta Gminy J., Samorządowe Kolegium Odwoławcze w O. utrzymało w mocy kwestionowane decyzje, wywodząc jednocześnie, że skoro ustawodawca wskazał, iż tryb złożenia wniosku powinien zostać określony w umowie, świadczy to o cywilnoprawnym charakterze rekompensaty. Oznacza to, że sprawa dotycząca rekompensaty może podlegać rozpoznaniu przez sąd powszechny.

Jednocześnie powód wskazał, że posiada interes prawny w ustaleniu obowiązków pozwanej w przedmiocie przekazania do Marszałka Województwa [...] wniosków z: [...] 2021 r., [...] 2021 r., [...] 2021 r., [...] 2022 r., [...] 2022 r., i [...] 2023 r., w których powód zwrócił się o przekazanie opisanej wyżej rekompensaty. W ocenie powoda wyrok ustalający pozwoli na przekazanie Marszałkowi Województwa wniosków, a co za tym idzie – wypłatę rekompensaty. To zaś zakończy definitywnie spór trwający między stronami.

2. Postanowieniem z 11 października 2023 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie odrzucił pozew M.S. na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 w zw. z art. 199¹ k.p.c. *a contrario* i orzekł o kosztach sądowych.

Sąd pierwszej instancji uznał, że rekompensata na wyrównanie straty z tytułu utraconych dochodów w związku ze stosowaniem ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym ma charakter dotacji, a tym samym sprawa o tego rodzaju rekompensatę ma charakter publiczny, a nie

cywilnoprawny. Sąd Rejonowy wywiódł, że sprawa o ustalenie istnienia obowiązku pozwanej gminy, jako organizatora transportu publicznego, przekazania Marszałkowi Województwa [...] wniosku powoda, jako operatora transportu publicznego, o przekazanie rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie, nie ma charakteru sprawy cywilnej. Podkreślił, że mimo powołania przez powoda art. 189 k.p.c., wskazane przez niego żądanie pozwu dotyczy w istocie ustalenia obowiązku organu administracji publicznej podjęcia działania, określonego w art. 54 ust. 1 pkt 1 u.p.t.z., stanowiącego element postępowania administracyjnego w przedmiocie wypłaty dotacji, o której mowa w art. 56 ust. 1 w zw. z art. 50 ust. 1 pkt 2 lit. a u.p.t.z. Sprawa, której dotyczy pozew wniesiony w niniejszej sprawie, nie ma zatem charakteru sprawy cywilnej, o której mowa w art. 1 k.p.c. Tym samym niedopuszczalne jest jej rozpoznawanie przed sądami powszechnymi.

Sąd Rejonowy podał również, że powód pierwotnie skierował żądanie wypłaty rekompensaty stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym do Wójta Gminy J. Jednak Wójt w formie decyzji administracyjnej umorzył postępowania wywołane złożeniem przedmiotowych wniosków, wskazując na brak określenia w umowie między organizatorem transportu a operatorem trybu składania wniosku. Następnie Samorządowe Kolegium Odwoławcze w O. utrzymało w mocy powyższe decyzje, wskazując na cywilnoprawny charakter wnioskowanej rekompensaty. Tym samym z uwagi na treść art. 199¹ k.p.c. oraz decyzje Samorządowego Kolegium Odwoławczego w O., Sąd pierwszej instancji nie mógłby odrzucić, ze względu na brak drogi sądowej, sprawy o zapłatę rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym. W ocenie Sądu Rejonowego art. 199¹ k.p.c. nie stoi jednak na przeszkodzie odrzuceniu – z powodu niedopuszczalności drogi sądowej – pozwu inicjującego sprawę o ustalenie obowiązku przekazania przez pozwanego Marszałkowi Województwa [...] wniosków powoda o przedmiotową rekompensatę,

gdyż nie takiej sprawy dotyczyły decyzje wydane przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w O., wskazujące na cywilnoprawny charakter sprawy.

3. Zażalenie na powyższe postanowienie wniósł M.S., zaskarżając je w całości i zarzucając Sądowi Rejonowemu naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie:

- art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. przez odrzucenie pozwu pomimo tego, że w sprawie droga sądowa jest dopuszczalna;

- art. 199¹ § 1 k.p.c. przez odrzucenie pozwu pomimo tego, że wcześniej organ administracji publicznej uznał się w sprawie za niewłaściwy;

- art. 1 k.p.c. przez uznanie, wbrew stanowi faktycznemu, że sprawa nie ma charakteru sprawy cywilnej i w związku z tym nie podlega rozpoznaniu w trybie przewidzianym przez Kodeks postępowania cywilnego;

- art. 2 § 1 k.p.c. przez odmowę rozpoznania sprawy, która stanowi sprawę cywilną.

4. Postanowieniem z 16 stycznia 2024 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie, po rozpoznaniu środka zaskarżenia powoda, oddalił zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego w Olsztynie z 11 października 2023 r.

Sąd odwoławczy podzielił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, z których dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej istotne są następujące:

W dniu [...] 2021 r. Gmina J. (zamawiający) zawarła z M.S. (wykonawcą) umowę o świadczenie usług w gminnej komunikacji publicznej na terenie tej gminy. Umowa zawarta została w wyniku wyboru przez zamawiającego oferty wykonawcy z [...] 2021 r. złożonej w postępowaniu o udzielenie zamówienia sektorowego, przeprowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, w oparciu o: ustawę z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym, ustawę z dnia 15 listopada 1984 r. – Prawo przewozowe oraz ustawę z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym.

Wnioskami z: [...] 2021 r., [...] 2021 r., [...] 2021 r., [...] 2022 r., [...] 2022 r. oraz [...] 2023 r. M.S. zwrócił się do Gminy J. o przekazanie rekompensaty w

części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym, do wysokości poniesionej z tego tytułu przez operatora straty.

Wójt Gminy J. wydał decyzje z: [...] 2023 r. (znak: [...]), [...] 2023 r. (znak: [...]), [...] 2023 r. (znak: [...]), [...] 2023 r. (znak: [...]), [...] 2023 r. (znak: [...]) oraz [...] 2023 r. (znak: [...]), w których orzekł o umorzeniu postępowań w sprawie wskazanych wniosków o przekazanie rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym do wysokości poniesionej z tego tytułu przez operatora straty na podstawie art. 54 ust. 2 pkt 1 u.p.t.z. W uzasadnieniach decyzji wskazano, że prawo operatora do rekompensaty z tytułu utraconych przychodów i poniesionych kosztów uzależnione jest od kumulatywnego spełnienia kilku przesłanek. Warunkiem wypłaty rekompensaty jest m.in. złożenie wniosku w trybie określonym umową łączącą operatora z organizatorem. Z tego wynika, że jeżeli umowa nie przewiduje w ogóle możliwości przyznania rekompensaty oraz nie określa trybu składania wniosku w tym zakresie, nawet w sytuacjach, w których świadczenie usług publicznego transportu zbiorowego będzie wiązało się ze stratami, nie będzie możliwości skutecznego domagania się rekompensaty przez operatora. W umowie o świadczenie usług w zakresie publicznego transportu na terenie Gminy J. z [...] 2021 r., nie został określony tryb złożenia wniosku o rekompensatę, co powoduje, że nie jest spełniony podstawowy warunek z art. 53 ust. 1 u.p.t.z. Wobec tego dalsze postępowanie stało się bezprzedmiotowe, w konsekwencji czego organ administracji publicznej wydał decyzje o umorzeniu postępowania.

Wskutek skarg powoda Samorządowe Kolegium Odwoławcze w O. wydało decyzje z [...] 2023 r.: znak: [...], znak: [...], znak: [...], znak: [...], znak: [...], znak: [...], w których utrzymało w mocy zaskarżone decyzje Wójta. Zdaniem Samorządowego Kolegium Odwoławczego w O., skoro ustawodawca wskazał, że tryb złożenia wniosku powinien zostać określony w umowie, świadczy to o cywilnoprawnym charakterze rekompensaty.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji co do niedopuszczalności drogi sądowej w niniejszej sprawie. Podkreślił, że sprawy rozpoznawane przez Wójta Gminy J., a następnie Samorządowe Kolegium Odwoławcze w O., dotyczyły kwestii wywołanych wnioskiem powoda o przekazanie mu rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym, a nie spraw o obowiązek przekazania przez Wójta Gminy J. wniosku powoda Marszałkowi Województwa [...]. Podkreślił, że gdyby sprawa zawisła przed Sądem Rejonowym dotyczyła żądania zapłaty rekompensaty dotyczącej zwrotu utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym, o czym orzekło Samorządowe Kolegium Odwoławcze, droga sądowa byłaby dopuszczalna.

Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że sformułowane w pozwie żądanie obejmuje ustalenie istnienia obowiązku pozwanej gminy – jako organizatora transportu publicznego – przekazania Marszałkowi Województwa wniosku powoda, jako operatora transportu publicznego, o przekazanie rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie. Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, nic nie stało na przeszkodzie, aby Sąd Rejonowy, uznając, że sprawa nie ma charakteru cywilnoprawnego, pozew odrzucił w oparciu o art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.

5. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł powód, zaskarżając je w całości. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. art. 199¹ § 1 pkt 1 k.p.c., oraz naruszenie prawa materialnego, tj. art. 45 ust. 1 Konstytucji. Skarżący domagał się uchylenia postanowienia Sądu Okręgowego z 16 stycznia 2024 r. w całości, a także uchylenia poprzedzającego je postanowienia Sądu Rejonowego z 11 października 2023 r. w przedmiocie odrzucenia pozwu i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Skarżący sformułował również wniosek o zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

6. Zarzutom skargi kasacyjnej nie sposób odmówić słuszności, choć za niewątpliwie oczywistą omyłkę należy uznać określenie naruszonego przepisu jako art. 199¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w miejsce art. 199¹ k.p.c. Oba Sądy *meriti* nie przeanalizowały bowiem w sposób należyty ani żądania powoda, ani poczynionych przez siebie ustaleń faktycznych co do przebiegu dochodzenia przez powoda należnej rekompensaty za straty wynikającej z udzielania ulg ustawowych na realizowane przejazdy, co doprowadziło do sytuacji, w której zarówno na gruncie postępowania administracyjnego, jak i postępowania cywilnego odmówiono powodowi rozpoznania jego żądania.

7. Artykuł 45 ust. 1 Konstytucji określa, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Przepis ten zakłada z jednej strony twierdzenie o istnieniu prawa lub sytuacji prawnie chronionej, dającej się racjonalnie uzasadnić według obowiązujących norm prawnych, na których sąd może oprzeć ewentualne rozstrzygnięcie, a z drugiej strony możliwość ingerencji sądu jako organu władzy państwowej w daną sferę relacji pomiędzy jej podmiotami (postanowienie SN z 12 maja 2016 r., IV CSK 529/15). Powszechnie przyjmuje się przy tym, że pojęcie sprawy w art. 45 ust. 1 Konstytucji ma charakter autonomiczny i należy je wyklądać szerzej niż pojęcie „sprawa” użyte w art. 1 k.p.c. Odnosi się ono do sporów prawnych między osobami fizycznymi i prawnymi; obejmuje spory wynikające ze stosunków cywilnoprawnych, administracyjnoprawnych oraz rozstrzyganie o zasadności zarzutów karnych. Na gruncie Konstytucji do drogi sądowej w postępowaniu cywilnym należą zatem nie tylko sprawy cywilne, o których mowa w art. 1 k.p.c., lecz także sprawy, o których mowa w art. 45 Konstytucji, jeżeli nie podlegają rozpoznaniu w postępowaniu karnym czy sądownoadministracyjnym, co gwarantuje, że w żadnej sprawie mieszczącej się w pojęciu wymiaru sprawiedliwości nie może pojawić się negatywny spór kompetencyjny.

Podkreślenia wymaga też, że prawo do sądu nie jest warunkowane faktycznym istnieniem roszczenia, które podlega badaniu w postępowaniu rozpoznawczym, ani treścią zaoferowanych dowodów. Dopuszczalność drogi

sądowej (bezwzględna przesłanka procesowa) nie jest zatem zależna od merytorycznej przesłanki, która warunkuje uwzględnienie powództwa (uchwała SN z 8 stycznia 1992 r., III CZP 138/91, OSNC 1992, nr 7-8, poz. 128; postanowienia SN z 22 kwietnia 1998 r., I CKN 1000/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 6, i z 10 marca 1999 r., II CKN 340/98, OSNC 1999, nr 9, poz. 161; wyrok TK z 10 lipca 2000 r., SK 12/99, OTK 2000, nr 5, poz. 143; postanowienie SN z 22 sierpnia 2000 r., IV CKN 1188/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 20; uchwała SN z 12 marca 2003 r., III CZP 85/02, OSNC 2003, nr 10, poz. 129; postanowienie SN z 11 września 2014 r., III CZ 46/14, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 92).

8. *A limine* wskazać trzeba, że sprawa o nadanie biegu wnioskowi o wypłatę rekompensaty za straty poniesione w związku z udzielaniem ulg ustawowych w transporcie zbiorowym, niewątpliwie ma związek z interesami majątkowymi podmiotu, który usługi transportowe realizuje, a zatem mieści się w konstytucyjnym pojęciu sprawy. Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sądy *meriti* wynika, że powód nie otrzymał rekompensaty za straty poniesione w związku z udzielaniem ulg ustawowych w transporcie zbiorowym, zaś organy administracji samorządowej (oraz sąd administracyjny) odmówiły zajęcia się kwestią weryfikacji poprawności wyliczenia, a w dalszym układzie sytuacyjnym – wypłaty rekompensaty.

9. Artykuł 199¹ k.p.c. statuuje, że sąd nie może odrzucić pozwu z tego powodu, iż do rozpoznania sprawy właściwy jest organ administracji publicznej lub sąd administracyjny, jeżeli organ administracji publicznej lub sąd administracyjny uznały się w tej sprawie za niewłaściwe. Przepis ten realizuje w istocie wskazaną powyżej normę konstytucyjną zapewnienia prawa do sądu w sprawach w rozumieniu konstytucyjnym – gwarantuje podmiotom prawa, że skierowanie przez nich sprawy do sądu doprowadzi do wymierzenia sprawiedliwości, a więc do rozstrzygnięcia o prawach danego podmiotu (wyrok TK z 10 maja 2000 r., K 21/99, OTK 2000, nr 4, poz. 109). Artykuł 199¹ k.p.c., jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 3 stycznia 2007 r. (IV CSK 312/06), jest więc swego rodzaju „klapą bezpieczeństwa”; celem jego ustanowienia było zapobieganie sytuacjom patowym, tzn. występowaniu negatywnych sporów kompetencyjnych pomiędzy drogą postępowania administracyjnego (ewentualnie sądowno-administracyjnego) z jednej strony, a drogą sądową w sprawach cywilnych z drugiej strony. Sprawy, w których sądy powszechne

mają orzekać z uwagi na odmowę udzielenia ochrony prawnej przez inne organy, zyskują przez to charakter prawny zbliżony do spraw cywilnych w rozumieniu formalnym, a więc takich, które zostały przekazane sądom powszechnym na podstawie wyraźnego przepisu ustawy, mimo że nie mają one w istocie charakteru „spraw cywilnych”, zaś opierają się na normach prawa publicznego (podobnie wyrok SN z 25 kwietnia 2012 r., I PK 142/11).

10. W niniejszej sprawie powód wiąże swoje roszczenie procesowe z kwestią rekompensaty stanowiącej zwrot utraconych przychodów wskutek stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w transporcie zbiorowym, jakie świadczył na podstawie umowy z 17 września 2021 r.

Artykuł 50 ust. 1 pkt 2 u.p.t.z. przewiduje trzy rodzaje rekompensat przyznawanych w ramach finansowania przewozów o charakterze użyteczności publicznej: 1) rekompensata z tytułu utraconych przychodów w związku ze stosowaniem ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym; 2) rekompensata z tytułu utraconych przychodów w związku ze stosowaniem uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym ustanowionych na obszarze właściwości danego organizatora, o ile zostały ustanowione; 3) rekompensata z tytułu poniesionych kosztów w związku ze świadczeniem przez operatora usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego.

Według art. 54 ust. 1 u.p.t.z. właściwy organizator weryfikuje wniosek i dokumenty przedstawione przez operatora, stanowiące podstawę obliczenia rekompensaty. W przypadku pozytywnego wyniku weryfikacji organizator:

1. występuje do właściwego marszałka województwa z wnioskiem o przekazanie rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym do wysokości poniesionej z tego tytułu straty;

2. wypłaca przyznaną operatorowi rekompensatę w zakresie poniesionej straty z tytułu realizacji usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego oraz utraconych przychodów w związku ze stosowaniem uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym

ustanowionych na obszarze właściwości danego organizatora (art. 54 ust. 2 u.p.t.z.).

Z powyższych regulacji wynika, że pozwana jest organem finansującym rekompensatę z tytułu utraconych przychodów w związku ze stosowaniem uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym ustanowionych na obszarze właściwości danego organizatora, o ile zostały ustanowione, oraz rekompensatę z tytułu poniesionych kosztów w związku ze świadczeniem przez operatora usług w zakresie publicznego transportu zbiorowego. Jeżeli zaś chodzi o koszty rekompensaty w części stanowiącej zwrot utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym do wysokości poniesionej z tego tytułu straty pozwana jedynie weryfikuje złożony wniosek i przekazuje go marszałkowi województwa.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że Sąd Rejonowy mógł odrzucić pozew wniesiony przez M.S. z 16 września 2023 r., ponieważ sprawa zainicjowana przez powoda przed Sądem pierwszej instancji nie obejmuje żądania zapłaty rekompensaty dotyczącej zwrotu utraconych przychodów z tytułu stosowania ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w transporcie zbiorowym, lecz ustalenia istnienia obowiązku pozwanej gminy jako organizatora transportu przekazania Marszałkowi Województwa [...] wniosku powoda o przekazanie bliżej określonej rekompensaty.

W ocenie Sądu Okręgowego roszczenie zgłoszone w pozwie nie jest zatem tym samym roszczeniem, o którym orzekło poprzednio Samorządowe Kolegium Odwoławcze w O., gdyż organ administracyjny rozstrzygał w istocie w przedmiocie żądania zapłaty rekompensaty. Stanowisko to jest błędne. Sąd drugiej instancji pominął bowiem – na co zwrócił uwagę Sąd pierwszej instancji, choć nie nadał tej okoliczności odpowiedniego znaczenia – że obowiązek przekazania wniosku o rekompensatę marszałkowi województwa – jest elementem postępowania dotyczącego zapłaty rekompensaty. W takiej sytuacji nie jest zatem możliwe uznanie, że co do żądania zapłaty rekompensaty nie byłoby możliwe odrzucenie pozwu, ale

co do jednego z etapów (czy elementów) składających się na taką procedurę żądania zapłaty rekompensaty – już taką decyzję można byłoby podjąć.

11. Jedynie dodatkowo należy wskazać, że zgodnie z art. 77 ust. 2 Konstytucji zakazane jest zamykanie drogi sądowej dla dochodzenia naruszonych praw lub wolności. Sprawa przedstawiona do rozstrzygnięcia musi być zatem przez sąd (powszechny lub inny) rozpoznana, przy czym – z uwagi na statuowane w art. 177 Konstytucji domniemanie właściwości sądu powszechnego we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw ustawowo zastrzeżonych dla właściwości innych sądów, sąd powszechny (cywilny) – odrzucając pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej, nie może poprzestać na stwierdzeniu, że sprawa przedstawiona do rozstrzygnięcia nie jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.p.c., lecz zobowiązany jest także wskazać sąd, dla którego właściwości rozpoznanie tej sprawy, na którymkolwiek jej etapie, zostało ustawowo zastrzeżone (np. postanowienie SN z 21 maja 2002 r., III CK 53/02, OSNC 2003, nr 2, poz. 31). W państwie demokratycznym nie jest dopuszczalne, by wszystkie organy państwa (zarówno z pionu administracyjnego, jak i sądowego) skutecznie uchyliły się od rozstrzygnięcia sprawy, a strona pozostała zupełnie pozbawiona ochrony prawnej (postanowienia SN: z 29 grudnia 2020 r., I CSK 53/19; z 21 maja 2002 r., III CK 53/02; z 19 grudnia 2003 r., III CK 319/03; uchwała SN z 2 marca 2003 r., III CZP 85/02). Tymczasem w niniejszej sprawie zarówno Sąd Rejonowy, jak i Sąd Okręgowy nie wskazały, dokąd powinien skierować się powód, by uzyskać rozstrzygnięcie co do dochodzonych roszczeń (rekompensaty).

12. Zasadność zarzutu naruszenia art. 199¹ k.p.c. uzasadnia uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

Agnieszka Jurkowska-Chocyk Joanna Misztal-Konecka Krzysztof Wesołowski

(K.W.)

[r.g.]